

วิทยานิพนธ์ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตอันเกิดจากภาวะถดถอยจากสังคม และการร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุชาวพุทธ : ศึกษากรณีผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล

Factors Effecting Life Satisfacting Due to Disengagement and Activity Participation of Buddhist Elderly in Bangkok Metropolitan and its Suburbs

ชื่อนักศึกษา : นางสาวอรวรรณ คำชื่น

รหัสประจำตัว : 399026

สาขาวิชา : การจัดการ โครงการสวัสดิการสังคม

ปีการศึกษา : 2541

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุชาวพุทธในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุชาวพุทธในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคมและเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกถดถอยจากสังคม ของผู้สูงอายุชาวพุทธในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยคำนึงถึงตัวแปรด้าน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพเดิม สุขภาพ การอาศัยในเขตพื้นที่ ลักษณะการอยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง ความเชื่อการปฏิบัติทางพุทธ และวิถีชีวิตแบบพุทธ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 310 คน ได้แก่ผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานครจำนวน 157 คน และปริมณฑลจำนวน 143 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) และ สถิติเชิงพรรณนา แสดงค่าร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย (Percentage and Means)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุเพศชายหญิง มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน มีอายุเฉลี่ย 68.2 ปี มีสถานภาพเป็นผู้สมรสและอยู่ร่วมกัน มีการศึกษาระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา มีสุขภาพค่อนข้างแข็งแรง มีลักษณะการอยู่อาศัยแบบมีเพื่อนบ้านหรืออยู่ร่วมชุมชน และจำนวนสมาชิกเฉลี่ยครอบครัวละ 4.8 คน และฐานะทางเศรษฐกิจและการเงิน พบว่า อาชีพเดิมของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ คือ ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย และยังคงประกอบอาชีพ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,738 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการทำงานของตนเอง แต่ไม่ได้เป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว

ผลการศึกษากภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุชาวพุทธ พบว่า ผู้สูงอายุจะมีการถดถอยออกจากสังคม ใน 2 ลักษณะ คือ ถดถอยจากสังคมด้วยความเต็มใจ และไม่ต้องการถดถอยออกจากสังคมโดยผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ต้องมีกิจกรรมมารองรับในการถอนตัวจากสังคม

ส่วนผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุชาวพุทธมี คือ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ รายได้ การเชื่ออำนาจในตนเองของผู้สูงอายุ สุขภาพ และ เขตพื้นที่ ซึ่งตัวแปรที่สำคัญที่เป็นอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ คือ การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีเขตพื้นที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จะมีการถดถอยจากสังคมได้

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุชาวพุทธ กับการร่วมกิจกรรมทางศาสนา พบว่า มี 7 ปัจจัย คือ ทักษะคิดที่คิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดที่คิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง การยอมรับการเปลี่ยนแปลง (การถดถอยจากสังคม) มีอายุน้อย ร่วมกิจกรรมทางศาสนาและยังคงประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุชาวพุทธ กับการร่วมกิจกรรมทางสังคม พบว่า มี 5 ปัจจัย ดังนี้ คือ การมีทักษะคิดที่คิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง มีการยอมรับการเปลี่ยนแปลง (การถดถอยจากสังคม) และมีอายุน้อย ซึ่งจะเห็นว่าการร่วมกิจกรรมทางสังคมไม่มีผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกพึงพอใจในชีวิต ซึ่งตรงกันข้ามกับการร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่พบว่า มีผลโดยตรงกับความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย และกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ รวมทั้งองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนจัดการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทาง มาตรการในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ผู้ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญและมีคุณค่าต่อสังคมไทย ให้ได้มีความสุขอย่างแท้จริงในบั้นปลายของชีวิต

Thesis Title Factors Effecting Life Satisfaction due to Disengagement and Activity Participation of Buddhist Elderly in Bangkok Metropolitan and its Suburbs

By Miss Orawan Chamchuen

Identification No. 399026

Degree Master of Social Work (M.S.W.)

Major Social Welfare Project Management

Academic Year 2541

ABSTRACT

This research aimed to study the factors effecting life satisfaction due to disengagement and activity participation of the Buddhist elderly in Bangkok Metropolitan and its suburban provinces, Samut-Prakan and Chachuengsao. Data was collected from 310 samples, 157 from Bangkok and 143 from suburbs. It's analyzed by SPSSPC⁺ computer program, using descriptives analysis, stepwise mutiple regression and one-way analysis of variance for statistical analysis.

The results showed the percentage of elderly men and women were of the same propouion. They were approximately 68.2 years old, married and lived together. Mostly finished primary and secondary levels. They were generally healthy, lived in community surrounding (among friends and neighbors) with about 4.8 persons in the families. The major 'previous careers' were businesspersons and merchants. Most of their income was from self empolyment though it was not the main family income.

From the results, there were 2 kinds of disengagement form society: with and without pleasure. Those who disengaged without pleasure, they needed to be encouraged by activities.

The important factors effecting disengagement of the Buddhist elderly were attitude towards aging, income, belief in internal locus of control, health, and city residing. Elderly disengaged happily mostly were healthy and lived in city.

To study factors effecting the involving in 2 types of activities, religious and social; the finding found that the belief, practice in Buddhism and lived in Buddhist way of lives encouraged elderly to joined religious activities while good attitude towards oneself and absolutely retirement form work encouraged those who joined social activities.

To study elderly's life satisfaction through acitivities, the findings were as follow:

- Through religious activities; 7 factors, which were good attitudes towards aging and oneself, belief in internal locus of control, well disengagement, young aging, participation in religious activities and working still, influenced elderly to be satisfied in lives.

- Through social activities; 5 factors, which were good attitudes towards aging and oneself, belief in internal locus of control, well disengagement and young aging, influenced elderly to be satisfied in lives.

From the results of the study, it was concluded that, good attitudes towards aging encouraged elderly to be well disengaged form society which meant they were able to accept changes in lives, all in physical, social and mental changes. It was also confirmed that, without religious activities, social activities alone would not provide life satisfactory to elderly people.

The suggestion from the results of this study is that organizations concerning elderly should provide appropriate assosiations or centers and activities for elderly in order that they could live happily in the less of their lives.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จผลตามความมุ่งหมายได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ธีัญญา สนิทวงศ์ ณ ออยุธยา ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.สุภรัฐ หงษ์มณี รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชติยา กรรณสูต และรองศาสตราจารย์นิกา ส.ศุภรศุนทร อาจารย์กรรมการที่ปรึกษา ที่เคารพรักยิ่ง ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณาของอาจารย์ทุกท่านที่ได้ช่วยทุ่มเทแรงกายและแรงใจ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำให้ข้อคิดเห็น และตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลา การดำเนินการวิจัย

ส่วนหนึ่งจากความสำเร็จครั้งนี้ มาจากแรงใจและแรงกายของสมาชิกในครอบครัว ของผู้วิจัย รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่ ๆ ที่คอยให้กำลังใจอย่างเต็มที่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านด้วยความซาบซึ้งใจ เป็นอย่างยิ่ง

สุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบคุณความคิดอันเกิดจากการวิจัยนี้ แก่คุณพ่อและคุณแม่ ที่เป็นที่รัก คึงดวงใจ และคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา การ และทุกท่านที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้

อรารรรณ ฉ่ำชื่น